

Edmund Wojnowski

Biuletyn "Obwód Kaliningradzki" w 2002 roku

Komunikaty Mazursko-Warmińskie nr 1, 109-111

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Edmund Wojnowski

Biuletyn „Obwód Kaliningradzki” w 2002 roku

Biuletyn „Obwód Kaliningradzki. Przegląd faktów, wydarzeń, opinii” ukazuje się od dziewięciu lat jako comiesięczne wydawnictwo będące zwieńczeniem zadania badawczego finansowanego przez Komitet Badań Naukowych. Biuletyn redagują: doc. dr Edmund Wojnowski, mgr Tadeusz Baryła i mgr Waław Hojszyk.

W roku 2002 ukazało się dwanaście numerów czasopisma o łącznej objętości 48 ark. wyd., przeciętny zatem miesięczny numer liczył 64 strony formatu A5.

Kwerenda przeprowadzona w kilkunastu tytułach prasy kaliningradzkiej i ogólnorosyjskiej oraz w sześciu tytułach prasy niemieckiej*, obejmująca także wybrane pozycje dokumentacji urzędowej (rządowej i regionalnej), pozwala na zamieszczenie w biuletynie tłumaczeń tekstów lub ich fragmentów umożliwiających wyrobienie sobie obrazu aktualnej sytuacji w życiu politycznym, gospodarczym, społecznym i kulturalnym Obwodu. Redakcja unika komentowania zamieszczonych w biuletynie informacji i ocen, dążąc do utrzymania jego charakteru wydawnictwa źródłowego.

Wysiłek ten zyskał wysoką ocenę Olsztyńskiego Forum Naukowego, które zakwalifikowało ośmioletni dorobek redakcji biuletynu do nagrody naukowej Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego za rok 2002, który wniosek zaakceptował i 26 września 2002 r. w Sali Kromerowskiej olsztyńskiego zamku wręczył zespołowi redagującemu swą nagrodę. Decyzję Olsztyńskiego Forum Naukowego przedstawił i uzasadnił jego przewodniczący prof. dr hab. Lubomir Baran, podkreślając naukowy charakter biuletynu właśnie jako wydawnictwa źródłowego. Marszałek województwa Andrzej Ryński, wręczając nagrodę, wskazał na znaczenie biuletynu jako źródła informacji o Obwodzie Kaliningradzkim, informacji niezbędnych dla organizujących szeroko rozumianą współpracę z Rosjanami zza miedzy. Znaczenie rzetelnej, obiektywnej informacji i wiedzy o Obwodzie Kaliningradzkim dla stosunków polsko-rosyjskich i polsko-kaliningradzkich omówił Edmund Wojnowski. Uroczystość, w której uczestniczyli m.in. prezydent Olsztyna Jerzy Małkowski oraz grono profesorów Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, miała także wymowę symboliczną. Nagroda podkreślała bowiem szczególną rolę regionu warmińsko-mazurskiego w podtrzymaniu i rozwijaniu wszechstronnych stosunków z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej.

W roku 2002 dokonywała się zmiana jakości tych stosunków. Obok tradycyjnie praktykowanej współpracy przygranicznej wyłaniała się konieczność współpracy transgranicznej, wynikająca z faktu przyjęcia Polski do Unii Europejskiej oraz z nadania Obwodowi Kaliningradzkiemu roli regionu pilotażowego dla stosunków Rosji z Unią Europejską. Elementem eksponowanym zarówno przez Unię Europejską, jak i przez

* Por. W. Hojszyk, *Biuletyn „Obwód Kaliningradzki. Przegląd faktów, wydarzeń, opinii” w 2001 roku*, Komunikaty Mazursko-Warmińskie, 2002, nr 2, s. 307.

ośrodki kierownicze w Kaliningradzie, staje się integracja regionu kaliningradzkiego w bałtyckiej przestrzeni ekonomicznej, a raczej w przestrzeni cywilizacyjnej. Choć impulsy w tym kierunku płyną ze strony Unii Europejskiej, zyskując rosnące poparcie w Kaliningradzie, Moskwa opowiada się za przekształceniem Obwodu w region eksportujący na rynek bałtycki, a raczej europejski, sterowany centralnie. Obydwie strony są zainteresowane zahamowaniem regresu cywilizacyjnego regionu i zbliżeniem go do poziomu graniczących z nim Litwy i Polski. Wymaga to znacznych nakładów finansowych, na które Rosji aktualnie nie stać, a część z nich gotowa jest pozostawić do dyspozycji w różnej postaci Unia Europejska. Daje ona do zrozumienia, że liczy na aktywność Litwy i Polski w regionalizacji Obwodu Kaliningradzkiego przez podjęcie wspólnie z nim perspektywicznych programów w gospodarce, infrastrukturze, turystyce, ochronie środowiska, we współpracy naukowej, kulturalnej.

Niestety, ten nurt rozważań nad przyszłością Obwodu Kaliningradzkiego, obecny w wypowiedziach publicznych uznanych autorytetów moskiewskich, petersburskich i kaliningradzkich, został zmajoryzowany przez problem tranzytowy i związany z nim problem wizowy po przystąpieniu Litwy i Polski do UE. Zarówno w prasie kaliningradzkiej, jak i ogólnorosyjskiej różne aspekty tego problemu figurowały na centralnym miejscu, a niektóre tytuły próbowały uczynić zeń pierwszorzędą sprawą rosyjskiej polityki zagranicznej. Nie obeszło się także bez akcentów skrajnych autorstwa ekstremistów nacjonalistycznych.

Przez całe drugie półrocze 2002 r. tzw. problem kaliningradzki w kontekście stosunków Rosja — Unia Europejska zdominował informacje i oceny rosyjskich środków masowej komunikacji, stanowił też przedmiot licznych działań polityków wszystkich szczebli i różnych orientacji politycznych. Szczególną aktywność wykazał Dmitrij Rogozin — przewodniczący Komisji Zagranicznej Dumy Rosyjskiej, powołany na pełnomocnika prezydenta W. Putina do spraw Obwodu kaliningradzkiego.

W miarę zbliżania się terminu szczytu Rosja — Unia Europejska ton wypowiedzi D. Rogozina, a także innych polityków stawał się coraz bardziej pojednawczy i 12 listopada 2002 r., w czasie spotkania Putina z czołową UE (szczyt Rosja — Unia Europejska), doszło do kompromisowego rozstrzygnięcia sprawy tranzytu obywateli rosyjskich jadących z Kaliningradu do Rosji i z Rosji do Kaliningradu przez Litwę na podstawie uproszczonego dokumentu podróży UDP.

Litwa zaakceptowała koncepcję UDP, żądając gwarancji ze strony UE, że nie wpłynie to w przyszłości na objęcie Litwy Układem z Schengen oraz zastrzegając sobie prawo uwzględniania jej suwerennych praw w określaniu szczegółów całego systemu. Rokowania rosyjsko-litewskie dotyczące tego problemu zakończyły się podpisaniem porozumienia 30 grudnia 2002 r.

Biuletyn obszernie dokumentował przebieg gry dyplomatycznej i publicystycznej wokół tzw. problemu kaliningradzkiego, który w drugiej połowie 2002 r. zdominowany został przez sprawę wiz w ruchu tranzytowym Rosja — Kaliningrad — Rosja przez Litwę. Mimo to biuletyn odnotował szereg pozycji publicystycznych w prasie moskiewskiej, petersburskiej i kaliningradzkiej, które prezentowały perspektywiczne i strategiczne spojrzenie na problem kaliningradzki, dostrzegając jego pomyślne rozwiązania w ścisłym współdziałaniu z Unią Europejską, we włączeniu Obwodu do bałtyckiego obszaru gospodarczego. W tym zakresie istotną rolę może odegrać polsko-kaliningradzka współpraca transgraniczna, co nie oznacza zmniejszenia różnych form współpracy

przygranicznej, w której rozwój w minionym roku zaangażowały się samorządy terytorialne obu stron. Praca informacyjna prowadzona na temat Unii Europejskiej przed referendum w Polsce, zwłaszcza w regionie warmińsko-mazurskim, powinna objąć także wybrane problemy stosunków Unia Europejska — Rosja w kontekście Obwodu Kaliningradzkiego.